

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל-054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל-052-7616048

שבט תש"פ

בסייעתא דשמיא

לכל לומדי דברי תורתו של מורינו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

חביבות מיוחדת נודעת לספרו של רבינו זצוק"ל על 'חג המצות'.
הן מצדו של רבינו שהגה לו חיבה יתירה והשקיע בו מאמצים מרובים.
והן מצד ציבור הלומדים הרחב מכל שדרות הציבור

אך דא עקא, בעקבות הביקוש הרב והצימאון לתורת רבנו,
אזל ספר זה ממדפי החנויות זה כמה שנים, אך ההדפסה
כרוכה בהוצאה מרובה שאין ביד המכון לעמוד בה

לקראת חג הפסח הבעל"ט ההנהלה משקיעה
מאמצים מרובים להשיג תורם למטרה זו, למען

הדפסת מהדורה נוספת של הספר 'בן מלך - חג המצות'

המכון פונה לכלל אוהבי תורת רבינו, לכל מי שחשקה נפשו ליטול
חלק וזכות בספר קדוש ונשגב זה, ואין ספק שיהיה בדבר נחת רוח
ועילוי לנשמתו של רבינו זצוק"ל שדברי תורתו יפוצו חוצה

כל המעוניין או היודע על מישחו על ליטול חלק בזה
מתבקש לפנות בדחיפות להנהלת המכון

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים 'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים בפרשת השבוע

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכח להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
ההנהלה

- ספרים
- למועדי השנה
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על חמשה חומשי תורה
- שיעורים
- על הש"ס
- ספרי
- הגות ומחשבה
- ביאורי סידור
- ספרי
- אמונה ובטחון
- במאן
- תורה ודעת
- אוגדים
- תורה ודעת

הנצחת תורמים

קו בן מלך
03-3077354

מתקשר ממוכן
שיעורים 24 שעות ביממה

עמדות הטענה בבתי מנסת
לשמעון שיעורי רבינו
מחולקים לפי נושאים
בכל התחומים

רכישת ספרי בן מלך
בתנאות המובחרות ברחבי העולם

טלפון ההנהלה: 054-8422488

כתובת: אוהב ישראל 1/9
ביתר עילית

עמודה מוכרת לפי טקס 46
להעזרת האזרות
mechonbenmelech@gmail.com

אוצרות
בן מלך

בזה]. עוד מצינו בשאול, שלאחר מכן במלחמת עמלק כתיב 'ויפקדם בטלאים' (שם טו, ד), ותמהו בזה המפרשים מדוע לא נמנו בשקלים, ואיך הועיל בזה שלא יהיה נגף.

הנה מה שנקראו כאן צרורות האבנים בשם 'בזק', עיין ברש"י שם שכן מצינו בכתוב - 'צרוור אבן במרגמה' (משלי כו, ח), ותרגומו 'היך בזקא דכיפא בקלעא'. ולפי זה יש לומר שהיו אלו צרורות שנוהגים להשליך במלחמה, ולכן נקראים 'בזק' על שם מהירות ההשלכה כמו 'כמראה הבזק'. ונראה שבאו לבטא בזה שכל מה שמעמידים עצמם במנין הוא לשם יציאתם למלחמת ה' והצלת ישראל, וכעין מה שנתבאר לעיל, שהשקלים מגינים מפני הפורענות בהיות שהם מיועדים לעבודת ה' שבמקדש, לכן אף כאן נמנים בכוונה על ידי כלי מלחמה שנתנו בידי הפוקדים. ובה נמנע מהם נגף, אחר שמבטאים שנמנים לתפקידם כאנשי המלחמה.

וכן במלחמת עמלק שפקדו אותם בטלאים, איתא בתרגום יונתן שהיה זה בטלאים של קרבנות הפסחים, והנה גם זה בא לבטא את מחויבותם לעבודת הפסח, לומר שזו המטרה שהם נמנים כעת כדי להיות ברית קרבן פסח עם ה', אשר זה מסייע למלחמת עמלק שהיא מלחמת ה'. ולכן לא הוצרכו לשקלים המוקדשים לעבודת ה', כדי למנוע את הנגף.

מה שאין כן כשנמנים שלא לצורך מיוחד, אז חייבים להימנות בשקלים לכפר עליהם, וכמו שנתבאר שבה מבטאים שנמנים כעם במטרה להתייצב כעם עובדי ה'. ובמנין כזה לא די בקרבנות פסחים אשר בהם הם ממילא חייבים, וכל שכן באבנים שאין בהן כלל משום תרומה לה', אלא דוקא בתוספת נתינה מיוחדת לה' לשם כפרה.

ואמנם כשמנה דוד את ישראל כמבואר בנביא (שמואל ב' כד, א ועיין ברכות סב:), אותו מנין היה שלא לצורך מיוחד, רק כדי להעלות לפניו נחת רוח כמלך מריבוי מניינם של העם. אזי התעורר קטרוג ובהא מגיפה על ישראל.

★

הנה בתחילת היות עם ישראל לגוי היה הזמן

הראוי לזה בחודש ניסן, שבו נגאלו ונבחרו לעם ה', ובכל שנה ושנה חוזרים וחוגגים שנה נוספת של קיום, ואז תורמים שקלים לעבודת התמידים בשנה החדשה, וכאמור יש בכך כפרה על ישראל בכך שתכליתם היא לעבוד את ה'. אולם בימי נס פורים כאשר נגזרה גזירה על קיומם, וניצלו בנס, מאז ואילך, חודש אדר הוא המבטא את קיומם ביתר שאת, ולכן דווקא אז מתחייבת הבאת שקלים לבטא את הזכות לקיומם, ומאז חלה התקנה להכריז ולהשמיע באחד על השקלים, להכריז שזה הוא מטרת קיומם. ולא רק בסמוך לאחד בניסן כשכבר נדרשת התרומה החדשה.

והוא עומק דברי הגמרא - 'אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המון לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים' (מגילה יג:).

והיינו שתרומת השקלים וההכנה לעבודת המקדש בכל שנה ושנה מחדש, המתחלת בחודש ניסן, היא נותנת כח לנצח את קטרוג המון ועמלק, המקטרגים על קיומו של עם ישראל, וכח זה של השקלים לעבודת ה' הוא שניצח את שקלי המון בימי נס פורים.

★ ★ ★

ויאמר ה' אל משה קח לך סמים וגו' ועשית אותה קטורת וגו' ושחקת ממנה הדק ונתתה ממנה לפני העדות באהל מועד אשר אועד לך שמה וגו' (ל, לד)

פרשת מזבח הקטורת ומצות ההקטרה כבר נאמרה בפרשת תצוה (לעיל ל, א) "ועשית מזבח מקטר קטורת וגו' והקטיר עליו אהרן קטורת סמים בבקר בבקר וגו' ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה קטורת תמיד לפני ה' לדורותיכם". ולכאורה פרשה זו באה רק להשלים את ביאור מצות מזבח הקטורת, לפרש את מהות הקטורת, סממניה וסדר עשייתה.

אולם בעיון בעומק הסוגיות עולה שיש בעשיית הקטורת עיקר מצוה לעצמה שאינה רק הכנה והכשר למצות ההקטרה על המזבח, כי הנה בגמרא (כריתות ו.) מבואר שעשיית הקטורת היתה

באה בשיעור קבוע, ושיעור זה הוא לעיכובא. ומזה יש ללמוד שעצם ההכנה היא מצוה לעצמה, כי אילו היתה עיקר המצוה ההקטרה - והכנת הסממנים רק הכנה לה, מה שייך קביעת שיעור בעשייה של הכנה גרידא. אלא אפשר היה לעשותה לפי צרכי ההקטרה [וכמו שאר צרכי עבודת המקדש שלא מצאנו בהם קביעת שיעור בהכנתם, אלא מכינים אותם כפי הצורך]. אלא מכיון שעצם עשיית הקטורת היא עיקר מצוה לעצמה ודאי שייך שייקבע בה שיעור.

ובזה יש לבאר עניינה של הפרשה כאן, שנאמרה בזה פרשה מיוחדת הבאה לצוות על מצוה מיוחדת של עשיית הקטורת, שצריך שתהיה קטורת מפוטמת עשויה וקיימת עוד לפני שבא לקיים בה דין הקטרתה.

וכך יש לדייק בלשון הכתוב שאמר - 'ונתתה ממנה לפני העדות' וגו', ולא נאמר 'ונתת אותה'. ומלשון זה מתבאר שצריך שתהא קטורת קיימת, ו"ממנה" יתנו להקטרה "לפני העדות". כלומר שעשיית הקטורת "ממולח טהור קודש" היא מצוה לעצמה, להיות קטורת קיימת ועומדת מוכנה ומפוטמת כראוי לפני ה', ו"ממנה" - היינו מן הקטורת הקיימת - נותנין לפני העדות באהל מועד.

נמצא שבמצות הקטורת נאמרו שתי פרשיות, והפרשה כאן אינה תלויה דווקא במצות עשיית מזבח הקטורת, וגם אם לא היה מזבח קטורת יש מצוה לעשות קטורת, שתכליתה בה עצמה, שתהא קטורת עשויה ונמצאת לפני ה'.

ובזה יש לבאר מה שתיקנו לומר אחר התפילה הברייתא של 'פיטום הקטורת', ולכאורה אם המטרה היא ללמוד ולשנן ענין הקטורת, היו ראוי לשנן את ענין ההקטרה שהיא עיקר העבודה. וכן באמירת הקרבנות לפני התפילה תיקנו לקרוא גם את הפסוקים של ההקטרה וגם את הפסוקים של הכנת הקטורת. ולפי המבואר כאן מובן שפיר, שכן הכנת הסממנים כשלעצמה אינה רק כהכנה והכשר למצות ההקטרה, אלא הכנת הסממנים עצמה היא עצמה תכלית להעמיד סממנים לה', ובעמידתם בבית ה' לבד כבר מתקיים מטרת

הקטורת. ולכן יש באמירת הסממנים לבד זכר וציון לעבודת הקטורת.

ולפי מה שנתבאר שיש כאן עיקר מצוה לעצמה, אף פסוק זה של "ונתתה ממנה" וגו' המשך הוא לסדר עשיית הקטורת האמור קודם, והוא מענין מצות עצם עשיית הקטורת שבפרשה זו. כלומר שאין די בסידור ופיטום הסממנים, אלא גדר מצות הקטורת שבפרשה זו הוא, לעשות קטורת ואחר כך גם לתת ממנה לפני העדות באהל מועד. ואינה מדיני הבית, אלא מצוה מיוחדת ונפרדת היא מצד כבוד ה' הבא לשכון בישראל, שנצטוו ישראל לעשות קטורת ולתתה להקטרה לפני העדות באהל מועד, אף בלא מזבח. ופרשה זו היא מלבד פרשת מזבח הקטורת שבתצוה, ששם באה המצוה כחלק מדיני הבית של סדור ותקון המשכן וכליו.

ועיין בארוכה בספר 'בן מלך' על המצוות התמידיות שבמקדש סימן ג.

* * *

קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבונה זכה בד בבד יהיה (ל, לד)

וכתב רש"י: "מכאן למדו רבותינו אחד עשר סמנין נאמרו לו למשה בסיני, מיעוט סמים שנים, נטף ושחלת וחלבנה שלשה הרי תמישה, סמים - לרבות עוד כמו אלו, הרי עשרה, ולבונה הרי אחד עשר. ואלו הן הצרי (-טף) והצפורן (-שחלת) החלבנה והלבונה, מור וקציעה, שבולת נרד וכרכום, הרי שמונה, שהשבולת ונרד אחד, שהנרד דומה לשבולת, הקושט והקילופה והקנמון הרי אחד עשר.

ויש לעיין למה לא פירשה תורה בשמם, אלא את ארבעת הסמים הראשונים, שהם הצרי והצפורן החלבנה והלבונה, ואילו שאר כל הסמים נרמזו רק בדרשות.

והנה מעשה הקטורת הרי הוא מרקחת סמים, כפי שקראו הכתוב "מעשה רוקח". ונראה כי ארבעת הסמים הראשונים הם עיקר הקטורת, ואילו שאר הסמים הם לתוספת על מעשה המרקחת, הבאים לשם תיבול ושיפור מעשה הקטורת, כדי להשביח את ריחה. ולכן כדרך

בפרשה שלפנינו, שלא רק נכבדו ונקדשו אלא אף להשתתף במנוחתו, להיות גם אנו במצב של שביתה ומנוחה כשבת של מעלה.

והנה אף המועדים מצינו שנקראים גם - 'מועדי ה' (ויקרא כג, ב). כי באמת המה זמנים לה', והיינו משום שמיוחדים הם לעבודתו יתברך שמו, שעניינם הוא לבא לחוג לפניו, ולשמוח בו ולהללו, והם 'מקראי קודש', דהיינו זמנים המיועדים לעבודת ה' בקרבנות ובתפילה, ומשום כך הם מועדי ה'. אך שורש עניין וסיבת קביעות החג, הוא במה שיש בו טובה ומעלה לישראל, ולכן הם נקראים גם 'מועדיכם'. אולם השבת בשרשה וכל מהותה היא - 'שבת לה' בלבד.

והטעם שנכתב כאן בלשון רבים, ולא כתיב 'שַׁבָּתִי', נראה כי כל שבת היא מציאות מחודשת בפני עצמה, שאחר ששת ימים באה שבת, ויש בה ציון לשביתתו של ה'. ובא הדבר לומר, שכלל השבתות אינם אותו יום החזור והולך משבוע לשבוע, אלא כל שבעה ימים ישנה שבת אחרת בפני עצמה, ולכן מתאים הלשון 'שבתותי' [ועיין מה שהארכנו ביסוד קביעת השבת ב'בן מלך שבת קודש' - חלק שני מאמר ה - 'שבת לא איקרי מועד'].

אולם במועדים שנכתב בתורה 'מועדי', הוא רק משום שישנם כמה מועדים, חג המצות וחג השבועות וכו', אולם אילו היה רק מועד אחד השב משנה לשנה, היה נכתב לשון יחיד, 'מועֲדִי', כי הוא אותו מועד עצמו השב משנה לשנה. והבן.

[ובגמרא (שבת סט: ע"ש) למדו מכאן חילוק חטאות לשבתות, כלומר שהיודע עיקר שבת, ושכח שהוא שבת, מביא חטאת על כל שבת ושבת].

ושמרתם את השבת כי קודש הוא לכם (לא, יד)

בכל פרשה זו כתיב 'הוא' בוי"ו והקרי הוא כמו 'היא', בחיריק. כי הוי"ו מניק תוספת וחוזק ביטוי למילה, ולכן כל לשון זכר נקרא 'הוא'. והנה שבת היא לשון נקבה (ועיין בזה תוס' כתובות ה. ד"ה שמא), אולם 'יום השבת' הוא לשון זכר. ומכיון שבכתוב 'שבת' הכוונה היא כמובן ליום השבת,

שכל תבשיל אינו קרוי אלא על שם מרכיביו היסודיים שהם יוצרים את עיקר מהותו, ולא על שם התבלינים הנוספים עליו להשבחת הטעם, כך גם מעשה הקטורת שהוא 'מרקחת סמים' [דהיינו 'תערובת של מיני הקטרה'], אינו מכונה אלא על שם הסמים היסודיים שהם עיקר הקטורת, ואילו שאר הבשמים הטפלים להם הוזכרו בשמם הכללי - 'סמים'.

ויש לומר שזוהו למדו חז"ל לעמוד על הבדל השיעורים שבפיתום הקטורת, שהצרי והצפורן החלבנה והלבונה - משקלם שבעים שבעים מנה, ואילו שיעורם של שאר הסמים פחות מהם בהרבה, מור, וקציעה, שבולת נרד, וכרוכס, ששה עשר מנה, הקושט שנים עשר, וקלופה שלשה, וקנמון תשעה. שכן שיעור התבלין הניתן לתוספת טעם וריח - לעולם אינו מתקרב לשיעורו של המרכיב היסודי, המהווה רובה ועיקרה של המרקחת.

ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתותי תשמורו (לא, יג)

כאן התחדש בתורה הביטוי 'שבתותי'. והיינו שהשבתות מתייחסות ושייכות לה', על דרך שנאמר בפרשת אמור - שבתות ה' (ויקרא כג, לח). ועיין באבן-עזרא - 'השבת לא תקרא 'שבתכם' כי אם שבת ה'" (שם לה, ג הפירוש הקצר). וכאן באה חובת השביתה מצד שהיא השבת שלו, כלומר שהוא היום החביב שלו, אשר ביום זה היתה לו שביתה ומנוחה, ולכן יחדו וקידשו לשמו.

ולא מצינו בתורה לשון 'שבתותיכם' על השבת, כמו שכתוב במועדים לשון 'מועדיכם'. שכן ימי השבת אינן שבתות עם ישראל כמו שהמועדים הם 'מועדי ישראל', ששם אכן אירעו דברים טובים לישראל במועדים הללו, ואילו השבת בשורשה אינה שייכת לישראל כי לא אירע לנו ביום השביעי כלום, אלא השבת יום ה' הוא - הוא אשר ברא את עולמו בששה ימים ושבת ביום השביעי, ועל כן יום שביתתו הוא והרי הוא שבת ה'.

אלא שמשום היותנו עמו ועבדיו, מוטלת עלינו המצוה לקדש ולכבד את יום השבת, מכיוון שהוא יומו של ה' ית"ש. ויתירה מזו נתחדש

לכן כשהכתוב עוסק בשבת כתיב 'הוא' בוי"ו, אולם הקריאה היא בחיריק, כי השבת עצמה היא לשון נקבה.

ובתפילת שבת מצינו כפילות לשון זו לשבת, בנוסח התפילה 'וינוחו בה כל ישראל', מנהג ישראל הוא שבערבית אומרים 'בה' ובשחרית 'בו' ובמנחה 'בם'. ובספרים מובא הביאור בזה עפ"י דרך המקובלים.

ובדרך הפשט נראה ביאורו, שבילילה כשעדיין כל השבת לפנינו, אזי הבקשה היא על כל השבת, ומכיון שהשבת נקראת בלשון נקבה לכן נכון לומר לשון 'וינוחו בה'. אמנם בשחרית שכבר עבר זמן הלילה, ומעתה הבקשה היא על המנוחה של היום לבד, ויום הרי הוא לשון זכר, ועל כן נכון לשון 'וינוחו בו'. ואילו במנחה שכבר עברה רוב השבת, אזי עיקר הבקשה הוא על כללות השבתות שנזכה לנוח בהם. לכן נכון לשון 'וינוחו בם'. ואכן יש גורסים בתפילת מנחה - והנחילנו וכו' 'שבתות' קדשך וינוחו בם. אולם גם בנוסח הרגיל 'שבת קדשך', הכוונה היא על כללות מציאות השבתות.

* * *

ועתה לך נחה את העם אל אשר דברתי לך הנה מלאכי ילך לפניך וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם (לב, לד)

וברש"י - 'וביום פקדי וגו' - עתה שמעתי אליך ומלכותם יחד, ותמיד תמיד כשאפקוד עליהם עונותיהם ופקדתי עליהם מעט מן העון הזה עם שאר העונות, ואין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון עון העגל".

מבואר בזה, שחטא העגל הוא חטא יסודי עד שכל הגלויות והחורבנות שישנם לישראל הם כתוצאה ממנו. ומשמעות הדבר, שכל פעם שנתפסים על החטא מונח בזה שחזרו למצבם הבלתי מתוקן כפי שהחלו עם חטא העגל, וזהו אשר חוזרים ונופלים בחטאים בכל הדורות עד שיושלם התיקון.

והוא כעין חטא אדם הראשון, שכאשר קיבלו ישראל את התורה במעמד הר סיני, שבו למצב הנעלה והמושלם והיו מיועדים להגיע אל התיקון השלם ולחזור למצב שלפני חטא אדם הראשון

ובטלה מהם גזירת המיתה, וכמו שאמרו בגמרא - 'תניא רבי יוסי אומר לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן, שנאמר 'אני אמרתי אלוקים אתם ובני עליון כולכם', חיבתלם מעשיכם, 'אכן כאדם תמותו' (עבודה זרה ה.).

ואלמלא חטאו בעגל היה הייעוד הנשגב של גילוי מלכות ה' בעולם בא על תיקונו ועל מכונו, מכיוון שאמרו 'נעשה ונשמע' שהיא קבלה לשמוע בקול ה' לכל אשר יצווה אותם - הנה זהו היפך חטא עץ הדעת, ולכן פסקה זוהמתן (שבת קמו.), אולם אחרי שחטאו בחטא העגל, שהיה בו ביטוי דומה לחטא עץ הדעת, שאמרו 'אלה אלוהיך ישראל', כלומר שיש בהם רצון להנהיג את עצמם, אזי נפלו ממדרגתם ושוב חשב ה' להעלים את גילוי מלכותו מהם. אך על ידי תפילת משה נרצה ה' להשאיר מציאות השכינה בעם ישראל במידה מסויימת.

והנה היו בזה חילוקי מדרגות במשך הדורות, לפי מעשיהם וצדקתם, כלומר שהיו תקופות של יתרון גילוי השכינה והשגחתו יתברך כמו בימי דוד ושלמה, וכן בכל דור ודור כפי דרגתם. אולם אחר כך כאשר הוסיפו לחטוא ולהשחית דרכם חרב בית המקדש, ומאז מסתיר ה' פניו ומלכות ה' אינה נגלית בעולם, והרשעים מרימים קרנם ומתחוללים מעשי רשע נוראים, וה' מסתיר פניו ומאריך אפו לרשעים. אם כי גם בגלות משגיח ה' עלינו מן החלונות ומציץ מן החרכים, ולא ינום ולא יישן שומר ישראל. וכן מנהיג את כלל עולמו בהנהגה נסתרת.

והנה גם בתקופת ההסתר זוכים הצדיקים על ידי מסירות נפשם לקרוע את המסכים של חטא עץ הדעת, וזאת בכח הכרתם הברורה במלכות ה', הן בביטחון עז מתוך הכרה פשוטה שאין כח בעולם מלבדו יתברך, ומשליכים את עצמם לפני ה' שינהיג אותם כרצונו, והן בשמיעה בקולו בהתמסרות גמורה, אשר בכך מתקנים את חטא עץ הדעת, ועל ידי זה מגיעים לדרגה רמה כעין לפני החטא, וזוכים להשגחה יתירה ולגילוי שכינה, וממשיכים את מציאות מלכות ה' לתוך מציאות ההסתר.

בידו לוחות כתובים משני עבריהם מזה ומזה הם כתובים. והלוחות מעשה אלוקים המה והמכתב מכתב אלוקים הוא חרות על הלוחות (לב, טו-טז)

בגמרא - 'אמר רבי אלעזר מאי דכתיב חרות על הלוחות, אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות, לא נשתכחה תורה מישראל' (עירובין נד).

אין הכוונה בזה שהיה בהם סגולה בלוחות שכן הזכרון היה מתחזק, אלא שהשכחה נובעת משום שאין הבנת התורה והרגשתה נחקקים בלב היטב היטב, שהנטיות הטבעיות עדיין אינן תואמות את מצוות התורה, ולכן הדברים זכורים אצלו רק בכח הלימוד והשינון, וככל שלא יחזיק בהם בכל כוחו ישנה שכחת הלב. אבל כאשר הדברים חקוקים בלב, והאדם קולט ומרגיש בעצמו את עניני התורה ומצוותיה, אזי אין כל שכחה שולטת בזה. וכשם שבדברים החמורים כגון רציחה וגניבה, הסלידה מהם קיימת בלב מאליה, והרגשה ברורה כזאת בוודאי אינה משתכחת בשום מצב שהוא, כיון שבעצם נפשו מושרשת סלידה מהם, משא"כ במצוות שטעמיהן אינן חדורות בלב, יכול הדבר להשתכח. ואילו זכינו היו כל מצוות התורה על כל פריטיהן נחקקות בלב כל אדם מישראל בטבעיותו.

והנה חלות הקביעות שהתורה נעשתה נתונה לישראל, היתה בעת נתינת הלוחות. כי בכדי שדברי התורה יהיו חקוקים בלב ישראל, צריך נתינה של לוחות מעשי אלוקים, ומכתב אלוקים חרות על הלוחות, ועל ידי מעשה סמלי זה שניתן להם ע"י משה רבינו נעשית התורה חרותה על לוח ליבנו.

ובזה יבואר מה שאמרו חז"ל - 'בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם וכו' חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם כו'. אשר תנה הודך על השמים' (שבת פח:).

ולכאורה הדברים צריכים ביאור, והלא התורה כבר ניתנה לישראל על הר סיני, וכבר נצטוו בכמה וכמה מצוות. ומדוע אם כן היתה דווקא נתינת 'הלוחות' עילה לטענת מלאכי השרת - "תנה הודך על השמים".

וזה באמת אחד מהסודות של הגלות המרה העוברת על עם ישראל, שאף שבפשוטו היא עונש, אבל בעומק הדברים נכלל בזה גם זאת, שבכך יווכח בפועל לעיני העולם, שיראו הכל את נאמנות כנסת ישראל לה' גם בתקופות קשות כאשר הקב"ה מסתיר פניו מהם. שאף שבאים עליהם צרות רבות ורעות, בכל זאת נאמנים המה לה' ודבקים בתורתו ובמצוותיו. וכפי שאכן היה לאורך כל הגלות, כדכתיב - 'כל זאת באתנו ולא שכחנוך ולא שיקרנו בבריתך וגו' כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה' (תהלים מד).

ובבחינה מסויימת זו גופא כפרתם של ישראל, כאשר שם ה' מתגדל ומתקדש דווקא על ידי הסבל והייסורים שהם מנת חלקנו.

ואיתא במדרש - 'כי עזה כמות אהבה' - אהבה שאהבו דורו של שמד להקב"ה, שנאמר (תהלים מד) 'כי עליך הורגנו כל היום' (שהש"ר ח, ז). וכן איתא - 'באותה שעה צעקו כל אומות העולם ואמרו, מה אלוקיהם של אלו עושה להם, שכן נהרגין עליו בכל שעה, ועליהם כתיב 'כי עליך הורגנו כל היום' (איכה רבה א, ג). ועוד איתא במדרש - 'באותה שעה הקב"ה בא לגן עדן הדא הוא דכתיב 'באתי לגני אחותי כלה' - 'אחות' - שנתאחו לי בגלות, 'כלה' - שנתכלו בגלות, כמה דתימא 'כי עליך הורגנו כל היום'. לפיכך עתיד לקרותם 'אחות' שיהיו אחויים אצלו, 'כלה' כמה דתימא 'כלילת יופי' (במדבר יג, ב).

והנה באחרית הימים יחדש ה' את מלכותו על כל העולם כפי שהיתה עצת ה' מתחילה, ויתקיים 'והיה ה' למלך על כל הארץ' (זכריה יד, ט), וזו משמעות 'מות המשיח' המצופים, כלומר שיחזור המצב שהיה מיועד להגיע אליו בעת הבריאה, 'ונשגב ה' לבדו ביום ההוא' (ישעיה ב, יא). ויבוא העולם אל תכליתו ושלימותו שתשרה מלכותו יתברך בעולם בגלוי, 'ונגלה כבוד ה'" (שם מ, ה). ויראו הכל בהצלחת ושגשוג הצדיקים ומפלת הרשעים, וכדכתיב - 'ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו' (מלאכי ג, יח). ואך טוב וחסד ישררו בעולם כל הימים.

* * *

ויפן וירד משה מן ההר ושני לוחות העדות

ולדבר הזה נענה לו ה' ונעתר לדבריו, ואף חזר וכתב שוב את הלוחות השניות, והבטיחו על חידוש הברית במאמרו זה 'הנה אנכי כורת ברית' וגו'. והיינו שמעתה שוב הקב"ה בעצמו ינהיגם ויעלה בקרבם, כמו שהודיעו 'פני ילכו והנחותי לך', כלומר שינהיגם בגלוי בניסים ונפלאות אשר לא נראו בכל הארץ ובכל הגויים, ובזה יתקיים "ונפלינו אני ועמך" כמו שדיבר משה.

וכמו"כ נתן שוב בידו את לוחות הברית, וממילא תהיה שכירת ה' בישראל, ומכח זה יזכו למשכן ובית המקדש, וכל המדריגות של השראת השכינה וההנהגה הניסית.

ואף על פי שמצד הברית הראשונה והסדר הראשון לא היה מקום להחזיר את הדבר לקדמותו, שהרי חטאו והפסידו מעלתם, אכן עתה נתחדשה הנהגה מחודשת של י"ג מידות הרחמים. הנהגה זו לא היתה ידועה כלל עד כה, וזה אשר אמר לו הקב"ה למשה בלשון הכתוב: 'אני אעביר את כל טובי על פניך וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם'. כלומר שהודיע ה' את סודו למשה, שקיימת אצלו יתברך עוד הנהגה מחודשת שלא נגלתה בברית הראשונה, הנהגת 'גדולת רחמך וחסדיך', והן הן מידות של רחמים, שאע"פ שחטאו יש חנינה ורחמנות נשיאות עוון ופשע וחסאה. שבכל זאת ילך עמנו.

וכל זמן שלא חטאו היתה השראת השכינה מצד הסדר הנכון בין הקב"ה וישראל, אשר כל זה הוא מצד שורת הדין. אך לאחר שחטאו וכשלו, מעתה כל הליכת ה' עמהם היא רק מצד הרחמנות, והן מן הי"ג מידות של רחמים שהוא רחום וחנון ארך אפיים וגו', באופן שלמרות החטא יש הנהגת 'רחום וחנון', שהוא יתברך סולח ומוחל לשבים ונושא עוון.

ואמרו חז"ל במדרש, שזה עניינו של יום הכיפורים בכל שנה ושנה, שאז נתגלתה הנהגה מחודשת זו של מידות הרחמים, שגם אם חוטאים ישנה הנהגה של רחמים וסליחה, וגם אחר החטא, לא יעזבנו וימשיך לנהלנו ולנהיגנו בנסים ונפלאות, ולמרות הכל יקבלו את הלוחות. כמו שאמרו בפרקי דרבי אליעזר (פרק מה) שגילוי י"ג מידות הרחמים היה ביום הכיפורים.

אלא מבואר בזה, שככל שעדיין לא ניתנו הלוחות לא הושלמה נתינת התורה באופן זה של היות התורה לישראל בנפשם, ורק בעת נתינת הלוחות היתה השלימות הזאת שנעשית התורה אחד עם ישראל. שכל אחד מישראל מסוגל להתדבק בה, להבין להשכיל, והתורה נחקקת בלבו.

וכן אמרו חז"ל - 'א"ר יוחנן בתחלה היה משה למוד תורה ומשכחה, עד שניתנה לו במתנה, שנאמר ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו' (נדרים לח.). נתינת הלוחות היתה אפוא 'מעשה הקנין' שקבעה את הדברים כקנויים במציאותם של ישראל וחוקים אצלם בלב כדבר הנרכש והנחלק.

ועל פסוק זה של נתינת הלוחות דרשו חכמים 'יתן אל משה ככלתו - ככלה' (שמו"ר מא, 1). כי רק על ידי נתינה זו של הלוחות, שהיה בחינת שטר קידושי, אז נקבעו הדברים בנפשותם של ישראל, עד שנחשבה להם התורה ככלה. רצה לומר דביקות בתורה ככלה בבית בעלה, בבחינת עצם מעצמינו ובשר מבשרנו.

הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים, וראה כל העם אשר אתה בקרבך את מעשה ה' כי נורא הוא אשר אני עושה עמך (לד, י)

תחילה כשיצאו ממצרים ובאו להר סיני וכתר ה' בריתו עם ישראל ונתן להם את התורה, הלך הקב"ה לפניו והנהיגם בהנהגה נפלאה ועל טבעית, וזכו להשראת השכינה וקירבת ה'.

אולם משחטאו בעגל, נאמר להם 'כי לא אעלה בקרבך', ואבדו כל מעלתם ונשברו לוחות העדות שהיוו עדות על שכירת ה' בתוך ישראל, ועתה אבדו גם את המשכן והשראת השכינה. ומשה רבינו הצטער על הדבר והתחנן והתנפל לפני ה' ארבעים יום וארבעים לילה, כמו שנאמר לעיל 'אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה. ובמה יודוע איפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך הלא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה' (לג, טו-טז).

מנהיג את ישראל ומשגיח עליהם בבחינה נסתר
ונעלמת, בחינת הברית הכתובה בפרשת בחוקותי
'לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר ברית
אתם' (ויקרא כו, מד).

ואמנם בימי הגלות נתחדש שלב נוסף וסוד
יותר נשגב, שגם כאשר כבר עברו את הברית,
זכרו אין מקום לסליחה, ואף נענשים בפועל עד
שעזבו ה' וסילק שכינתו מביניהם - אך עדיין הוא

שלש עשרה מידות

שמונה ארץ אפיים לשניים, וכן נוצר חסד לאלפים
הם שני מידות של רחמים].

ואמנם שלש עשרה מידות צריכות להיות
מבוססות ביסודן על אדני הפשט, ולפי ביאורים אלו
הם מבוססים על הדרש, כמו שהזכירו מאמרם 'ה'
לפני שיחטא ה' לאחר שיחטא'. ועוד תמוה ששמות
'ה' הם שמותיו הקדושים, ולא מידות של רחמים.

וכן תמוה שנמנה 'ונקה', ובדרך הפשט הוא
מחובר לאחרינו 'ונקה לא ינקה', וכיצד הוא נחשב
כמידת רחמים. ובגמרא דרשו - 'מנקה הוא
לשבים, ואינו מנקה לשאינם שבים' (שבועות
לט.), ולכן 'ונקה' הוא מידת רחמים כשהוא נקרא
לבדו. אבל כאמור, אין זה מתיישב בדרך הפשט.

עוד יש לתמוה בפשט הפסוקים, שכאשר בא
הכתוב לומר את מידות הרחמים, מדוע מסיים
במידות של דין ומשפט. אם כי יש ליישב שאחר
שפרט את מידות הרחמים, הוסיף ואמר שלא יעלה
על הדעת שהקב"ה וותרן, אלא שהוא לא ינקה
ויפקוד עוון אבות על בנים. אבל עכ"פ עדיין לא שייך
למנות זאת לכאורה כחלק ממידות של 'רחמים'.

ונראה לבאר, שניתן לחשב כאן את המידות
כאן מ'רחום' ואילך, אבל השמות אינם מידות,
ואין צורך לדחוק ולפרש כיצד הם נזכרים בתור
מידות רחמים. אלא שאף שהשמות הראשונים,
המה שמות כמשמעם ולא מדות של רחמים.
ובכל זאת הם נמנים כאן בין י"ג המידות, לאו
משום שהם עצמם מידות של רחמים, אלא משום
שרובם הם מידות על כן נקראת הקריאה כולה על
שם הרוב. ומזכירים אותם בשם י"ג מידות.

כמו"כ אין הכרח למנות את שני השמות
הראשונים ה' ה' כשניים אלא אחד הוא, כי זו היא

ויעבור ה' על פניו ויקרא ה' ה' אל רחום וחנון
ארץ אפים ורב חסד ואמת. נוצר חסד לאלפים
נשא עון ופשע וחטאה ונקה לא ינקה פוקד עון
אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל
רבעים (שמות לד, ו-ז).

אמרו חז"ל שנזכרים כאן שלש עשרה מידות
של רחמים, 'אמר רב יהודה ברית כרותה לשלש
עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם שנאמר הנה אנכי
כורת ברית' (ראש השנה יז:). ונחלקו המפרשים
במנין המידות, ורבו השיטות בזה.

באבן עזרא כאן מביא דעת רבי סעדיה גאון
כי השם הראשון דבק עם ויקרא, והוכיח מטעמי
המקרא שאינו כן, וכתב כי השם שתי פעמים כמו
'אברהם אברהם', כי הוכרח לפי חשבוננו לחשב
שניהם למנין הי"ג. [א. ה', ב. ה', ג. א-ל, ד. רחום,
ה. וחנון, ו. ארץ אפים, ז. ורב חסד, ח. ואמת,
ט. נוצר חסד לאלפים, י. נושא עון, יא. ופשע,
יב. וחטאה, יג. ונקה].

וכן רש"י מחשב שני השמות כמידות של
רחמים - 'מדת רחמים היא אחת קודם שיחטא,
ואחת לאחר שיחטא וישוב'. וכן שם 'א-ל' כתב
רש"י שהוא מדת רחמים. והיינו שהוא חזק
וביכלתו להיטיב ולרחם.

ובתוס' ראש השנה (יז: ד"ה שלש עשרה מדות)
כתבו: 'במגילת סתרים דרבינו נסים אין מונה
שם הראשון, שיש פסיק בין השמות, משום דהכי
קאמר קרא הקב"ה ששמו ה' קרא ה' רחום וחנון
'ונוצר חסד לאלפים', מונה בשתי מדות, ד'נוצר
חסד' היינו מדה אחת, 'לאלפים' מדה אחרת שמדה
טובה מרובה חמש מאות על מדת פורענות, דהתם
כתיב על רבעים, והכא כתיב לאלפים'.

[ודעת האריז"ל למנות י"ג מידות מ'א-ל', אלא

צורת קריאה של השם, ובמקום זה יש למנות את 'פוקד עוון אבות' כדלהלן.

והנה זה הוא פירוש כל שלש עשרה המידות, על פי פשוטו, בדרך מוסיף והולך לא זו אף זו.

א. ה' ה' - הוא אופן הקריאה אל ה', דרך קריאה ותחוננים ודרך חיבה.

ב. א-ל - הוא שם כללי של האלוקים שהוא 'א-ל'.

ג. רחום - אף שהאדם חוטא וברדין יצא חייב, בכל זאת מרחם עליו ה' שיצא זכאי, כי במידת הרחמים יש לחוס עליו.

ד. וחונן - היינו כאשר הרבה לחטוא מאד, ואין די ברחמים שיצא זכאי, עם זאת חונן אותו ה' במתנת חיים.

ה. ארך אפיים - אף כאשר רבו חטאיו עד שאין מועיל לחננו, עם זאת אין ה' ממהר לענשו, ומאריך אפו עד שיעשה תשובה.

ו. ורב חסד - היינו גם כאשר כלה שיעור אריכות האף, בכל זאת אין ממצים את עומק הדין, אלא יש מידה של 'מטה כלפי חסד' בדין.

ז. ואמת - היינו שמתחשבים בהבטחה שניתנה לו בעבר, ומקיימים לו את מה שהובטח להיטיב לו.

ח. נוצר חסד לאלפים - הוא כאשר לא הובטח לו בעצמו, אך הובטח לאבותיו, אזי שומרים להם זכותם לדורות ומקילים את דינו של היחיד. [ולפי חשבון זה אין צורך לחלקם לשתי מידות, אלא 'על בני בני' וגו' היא המידה הנוספת].

ט. נושא עוון - היינו כאשר כבר מוכרחים לדון אותו ואין לו זכויות, אזי נושאים לו העוון.

י. ופשע - שאם נצרך גם נושאים לו הפשע.

יא. וחסאה - אם נצרך נושאים לו גם החטאה.

[והנה אף שמעשה פשע חמור מחטאה, שהפשע הוא מרידה, והיה ראוי לנקוט אותם בסדר הפוך. מכל מקום ענין 'נשיאת חטא' הוא יותר מחודש, שכן בכל פשע נכלל גם עצם החטא וגם המרידה, באופן שגם אחר שנסלח לו המרידה כלשעצמה עדיין רובץ עליו עצם החטא. ומצד המידה זו של נשיאת חטא, גם זה נמחה.]

יב. ונקה לא ינקה - הוא מידה של רחמים, כענין הכתוב - 'כי אעשה כלה בכל הגוים אשר הפיצותיך שם, אך אותך לא אעשה כלה ויסרתיך למשפט ונקה לא אנקך' (ירמיה ל, יא). כלומר שגם כאשר דנים אותו למשפט לא ידונו אותו באופן של כליה, אלא נפרעים ממנו מעט מעט, כדי שיוכל לעמוד בו.

יג. פוקד עוון אבות על בני בנים על שלשים ועל רבעים - היינו כאשר אין די בפרעון מעט מעט להעניש אותו, אזי נפרעים מהדורות הבאים אחריו. והם נחשבים כדבר אחד עמו, שהרי אם היה נענש בכליון לא היה להם קיום כלל, ואם אין די בפריסת העונש על הבנים, פורסים גם על בני בנים על שלשים ועל רבעים. וכל זה רחמים גדולים, שנפרס העוון על דורות רבים, בכדי שלא יבוא לידי כיליון.

הנה כי כן, היסוד והבסיס של שלש עשרה המידות יכול להתבאר היטב בדרך הפשט, אולם דרכי הדרש והסוד העמוקים הם רבדים נוספים, ועל פיהם נדרשים באופנים אחרים מקומם של י"ג המידות.

היכל השבת

אות היא בני וביניכם

לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם (שמות לא, ג).

ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתותי תשמרו כי אות היא ביני וביניכם

וזהו הלשון במאמרם הנזכר שאמרו 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי'. 'בית גנזי', היינו שהיא סגולת מלכים שלו שהיא חביבה עלינו, ואינו ענין ששייך לכלל העם ואף לא עבדי המלוכה, ואכן בשום מצוה מן התורה לא מצינו לשונות אלו - 'מתנה טובה יש לי', 'בבית גנזי' - כי אם בשבת קודש, באשר השבת הוא ביסודו דבר פרטי של המלך ית"ש מבית גנזיו, אלא שמרוב חביבותו לעם ישראל נתנה להם במתנה.

ועל כך אנו נותנים ברכה והודאה לה', שרצה בנו באופן נשגב כל כך וכפי שאומרים בקידוש - 'ורצה בנו, ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו'. ובברכת מגן אבות - 'המניח לעמו ביום שבת קדשו, כי בם רצה להניח להם'. ובתפילת שחרית - 'ולא נתתו ה' אלוקינו לגויי הארצות... כי לישראל עמך נתתו באהבה לזרע יעקב אשר בם בחרת'.

וברש"י כאן על הפסוק "אך את שבתותי תשמורו, כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם, לדעת כי אני ה' מקדישכם" - כתב: 'כי אות היא ביני וביניכם - אות גדולה היא בינינו שבחרתי בכם, בהנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה'.

המתבאר מתוך הדברים, שמתוך נתינת השבת באופן זה, שעצם השבת ניתן לישראל להיות להם ליום 'מנוחה', אנו רואים נכוחה את גדולתם ורוממותם של ישראל. שהרי מה שהשבת ניתנה להם למנוחה הוא רק משום שהקב"ה משתף את ישראל בעניינים שלו כביכול, שנותן להם את יום מנוחתו, ומנחיל להם את שבת קדשו.

אולם עוד ראו חז"ל בפרשה זו ענין פלאי ונשגב המתגלה בשבת בעצם מהותם ומדרגתם של עם ישראל. כי הנה מציאות זו של 'מתנה' הלא הוא ענין נפלא, שכן איך יתכן לתת לנו דבר שאינו קשור אלינו להדיא. וכשם שאין שום משמעות וטעם בכך שהאמות יחוגו את 'חג המצות' דרך משל, משום שהם הרי לא יצאו ממצרים ועל איזו חירות יש להם לחוג, ובוודאי לא שייך לומר ש'יתנו' להם את החג במתנה, שהלוא אין לכך שום משמעות. מעתה האיך שייך לצוות על השבת ולתת את השבת לישראל שלא אירע עמהם שום

ובגמרא - 'אמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב, הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו, שנאמר 'לדעת כי אני ה' מקדישכם'. תניא נמי הכי, לדעת כי אני ה' מקדישכם - אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, מתנה טובה יש לי בבית גנזי, ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם' (שבת י:).

חז"ל דרשו מעומק לשון הכתוב, שציווי מצות השבת שבפרשה זו נחשב כנתינה 'ומתנה', על אף שלא כתוב כאן לשון נתינה דרשוהו חכמינו דווקא כאן בשבת דפרשה זו, כי בפרשה זו נתחדשה שהשבת ניתנה לישראל למנוחה. 'ומנוחה' היא עצם מציאות השבת, שכשם שהוא נח ונפש ביום השביעי, כך יהיו ישראל נחים ביום זה.

כי באמת הוא ענין פלא, הכי משום שהקב"ה נח ביום השביעי, משום כך יש לישראל לנוח בו גם הם. ואמנם לכבד את היום בסממני ברכה ולקדשו, יש משמעות גם למי שלא היה שותף במאורע, שבכל זאת מכבד את היום משום שהוא חשוב ויקר להקב"ה, וכמו כן שייך שהקב"ה נותן בו את ברכת היום לעמו. אבל המנוחה שבשבת, כיוון שהקב"ה הוא זה אשר נח ויגפוש הרי זה דבר השייך לעצמו, וכביכול יעשה מנוחת שביתה בכל שבת, אולם היאך שייכת מנוחה זו לישראל, והרי להם לא היה שום מאורע של 'מנוחה' ביום השביעי.

ואשר מוכרח מזה, שאכן נתחדש כאן שיש מתנה שהקב"ה נותן את השבת 'שלו' ומעניקה לישראל כמתנה, ורק על ידי שהשבת ניתנה להם, הרי הם יכולים לקיים אותה ולעשותה, כדוגמת השביתה שלו יתברך.

ולכן בפרשה זו, ראו חכמים דבר נשגב זה שהשבת באה בבחינת נתינה ומתנה טובה, היינו שהקב"ה נותן את עצם השבת לישראל.

וראה כי זה לראשונה הוזכר ונתבאר רק בפרשה זו, שהשבת היא 'לכם' לישראל. כלומר, שהשבת עצמה נתונה במתנה לישראל, כי ה'מנוחה' היא עצם השבת, ומצות השביתה שבפרשה זו היא שישראל יעשו אותו ליום מנוחה להם.

דבר בשביתת הקב"ה שהוא ענין שמימי השייך רק לו יתברך.

אלא המבואר כאן, כי נתינת מנוחה זו לישראל, נובעת מן הסוד הנשגב שיש לנו בקשר עם ה', היינו המעלה הרוממה והדביקות הפנימית שיש לישראל והקב"ה. באופן שהקב"ה רואה את ישראל בבחינת קרוביו ובני משפחתו של המלך, ואף יותר מזה - שאנו נחשבים כרעייה וכמטרוניתא למלך. וכיוון שמשפחת המלך היא חלק מן המלך, הרי היא גם משתתפת בכל ענייניו העצמיים. ורק מתוך כך יש מקום ושייכות ליתן לישראל את יום מנוחתו, שיהיה גם להם ליום מנוחה.

אמור מעתה, פרשה זו של נתינת השבת בדרגה של מנוחה, היא האות הנשגב על גדולת וקדושת ישראל. ועל זה אמרה תורה 'כי אות היא ביני וביניכם לדעת כי אני ה' מקדישכם'.

וכך אמרו במדרש - 'ביני ובין בני ישראל וגו', משל למלך יושב ומטרונא יושבת כנגדו, העובר ביניהם חייב מיתה' (שמו"ר כה, יא).

עוד אמרו חז"ל - 'ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם - מגיד שהשבת מוספת קדושה על ישראל' (מכילתא). כלומר שכאן נתחדש שקדושת השבת חלה על עצם מציאותם של ישראל, ובוהו נתוסף בהם קדושה.

עוד דרשו כאן חז"ל סוד נשגב - 'כי אני ה' מקדישכם - לעולם הבא, כגון קדושת שבת בעולם הזה. נמצינו למדין, שהוא מעין קדושת העולם הבא. וכן הוא אומר מזמור שיר ליום השבת לעולם שכולו שבת' (מכילתא פרשת כי תשא). כלומר שהשבת היא אות שממנה אנו יודעים שנזכה לעולם הבא.

והיינו כי העולם הבא הרי הוא עולמו של הקב"ה, ואין בו חלק לנבראים, עין לא ראתה זולתו. אולם מתוך שנתן ה' את יומו - יום השבת לישראל, והטעם בזה הוא כמו שביארנו משום שישראל מאוחדים עם הקב"ה בבחינת בני ביתו, ולכן משתף אותם בכל ענייניו, הנה יש כאן 'אות' כי הוא יתברך עתיד להיות גם מקדשנו לעולם הבא, בעולמו של הקב"ה, להיות עמו ולתת לנו חלק בו. שמאותו הטעם והשייכות שנתן לנו את השבת ראויים אנו גם שיתן לנו חלק בעולם הבא, שינחילנו יום שכולו שבת ומנוחה לחיי עוה"ב.

וגם זה נלמד כאמור דווקא מן הפסוק בפרשה זו 'ביני ובין בני ישראל', שמכאן ראו חז"ל לדרוש שהקשר בין קוב"ה וישראל הוא במדריגת הקשר של מלך ומטרוניתא. כי רק המטרוניתא משתתפת בכל ענייניו האישיים של המלך, כדרך מלך ומטרוניתא, שהם משותפים בכל שמחותיו וסעודותיו.

והנה זה פשוט דזה שנתן הקב"ה את השבת לישראל, אין הכוונה בזה שנעשה אנו לבד את השבת במקומו. אלא הכוונה שרצה בנו ונתן לנו את 'שבת קדשו', שנעשנו יחד עמו. והוא מה שאמרו - 'מלך שיושב ומטרונה יושבת כנגדו'. שעם ישראל יושבים עם הקב"ה בשבת. וכן משוררים - לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה. דהיינו שעם ישראל קוראים להקב"ה שישתתף בביכול יחד עמיהם לצאת לקראת השבת לקבל פניה.

ועיין עוד בענין זה בהרחבה בספר 'בן מלך - שבת קודש' שער ראשון מאמר ב.

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

שלוחה 5-3-1

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים **בענייני דיומא**

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנזכה להגיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
ההנהלה

הודעה חשובה ומשמחת
לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

בחסות לוצקין ביטוחים

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל-054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com